

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Молдованова Артура Вікторовича

на тему «**Формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки**», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю – 231 Соціальна робота

Публічну презентацію та обговорення результатів дисертаційної роботи здійснено на засідання кафедри соціальної педагогіки факультету педагогіки і психології, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», протокол № 11 від 14.05.2026 р.

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Євроінтеграційний вектор розвитку сучасного суспільства, набуття Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, а також виклики, пов'язані з соціально-політичною та економічною ситуацією в нашій країні, що детермінована повномасштабною війною, змінюють акценти сучасної вищої освіти. Зазначені об'єктивні обставини сьогодення посилюють значущість професійної діяльності соціальних працівників та збільшують амплітуду їх функціоналу, що актуалізує потребу суспільства у компетентних, конкурентноспроможних фахівцях цього напрямку та удосконалення їх підготовки в сучасному університеті. Оскільки саме соціальні працівники можуть забезпечити людині можливий в даних умовах соціально-психологічний комфорт, коли пріоритетними стають мотиви афіліації, що стимулюють потребу соціального порівняння, редукцію тривоги, отримання інформації, тобто гостру необхідність перебувати з іншими людьми, які опинились в схожих умовах. Відтак в сучасній ситуації надто важливою стає реалізація професійних фасилітаційних функцій соціального працівника у напрямі супроводу процесів адаптації й реабілітації населення України різного віку в умовах його масової

міграції як по території нашої країни, так й за кордон. Існує наукова думка (О. Караман, О. Фокша), що саме фасилітаційна компетентність синтезує базові якості соціального працівника та готовність їх реалізації з суб'єктами професійної діяльності. Отже виникає об'єктивна необхідність формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника у процесі професійної підготовки в університеті.

Проблема фасилітації досить широко й варіативно представлена в науковій літературі, а саме: впровадження в освіту позицій фасилітативного підходу (О. Ващенко, С. Хілько); дослідження принципів фасилітації (І. Авдєєва, О. Галіціан). Психологічний контекст фасилітації висвітлено в працях С. Гарківця, О. Кондрашихіної. Фасилітацію у педагогічному вимірі презентують у своїх студіях З. Адамська, С. Березка, О. Галіціан, О. Гура, О. Левченко, І. Прокопенко. Низка досліджень присвячена більш вузьким аспектам фасилітації, зокрема: фасилітація як метод формування сприятливого соціально-психологічного клімату та партнерства в закладі вищої освіти (В. Курило, О. Караман); фасилітація як рольова позиція (Н. Волкова, А. Степанова); фасилітативний вплив учителя (А. Гельбак); фасилітативність як властивість особистості (М. Казанжи); фасилітативна позиція (О. Фісун); фасилітативні вміння (Г. Трухан); фасилітаційне спілкування (С. Коломійченко); фасилітативний стиль педагогічної взаємодії (О. Левченко); фасилітативне середовище (О. Микитюк); фасилітативна підтримка (В. Нестеренко); фасилітація як інноваційна технологія (О. Просіна); фасилітація як вітагенна педагогічна технологія (З. Курлянд, О. Фокша, Ю. Поповський). Особливий науковий інтерес у контексті проблеми поданого дослідження викликають роботи, у яких представлено: дослідження фасилітативної компетентності учителів гуманітарних спеціальностей (О. Фокша); висвітлення фасилітативної компетентності сучасного менеджера освіти (Т. Сорочан); обґрунтування сутності та структури фасилітаційної компетентності майбутнього педагога

(В. Желанова); аналіз фасилітаційної компетентності педагога у навчанні іноземних студентів (Л. Грень, А. Черкашин, С. Карлюк); проблема розвитку здатності до фасилітативної взаємодії у майбутніх соціальних педагогів (С. Борисюк); педагогічні умови фасилітативної діяльності соціального педагога (І. Литвин); підготовка майбутніх соціальних працівників до фасилітаційної взаємодії з людьми різного віку і соціального статусу (В. Стрельніков); дослідження фасилітації як інтерактивного методу підготовки майбутніх соціальних працівників (Н. Краснова), як методу вирішення конфліктів у громаді (В. Степаненко). Проте, при такому широкому діапазоні фасилітативної проблематики, питання сутності та структури фасилітаційної компетентності соціального працівника розглянуто лише аспектно.

Доцільність розв'язання зазначеної проблеми пов'язана з необхідністю подолання *суперечностей* між: об'єктивною потребою суспільства у соціальних працівниках з розвиненою фасилітаційною компетентністю та недостатнім рівнем її сформованості у майбутніх соціальних працівників; суттєвим потенціалом професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у контексті формування їх фасилітаційної компетентності та недостатнім використанням ресурсів і можливостей освітнього процесу в сучасному університеті; між необхідністю технологічного супроводу формування фасилітаційної компетентності майбутніх соціальних працівників та відсутністю відповідної технології.

Отже, актуальність проблеми є очевидною, а тема доцільною й своєчасною. Дослідження виконане відповідно до науково-дослідної роботи кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»: «Теорія та практика професійної підготовки спеціалістів з соціальної педагогіки та соціальної роботи» (державний реєстраційний номер 0110U000752). Тему затверджено вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 4 від 02 грудня 2022 р.) й

уточнено вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто дисертантом у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові наукові положення та висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у дослідження проблеми професійної підготовки майбутнього соціального працівника. Основні результати дисертаційної роботи отримано автором самостійно.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Молдованова А. В. забезпечується використанням сучасних теоретичних і емпіричних методів дослідження, опрацюванням значного обсягу наукових джерел, методичних матеріалів. Достовірність отриманих результатів підтверджується їх теоретичним узагальненням, апробацією на наукових конференціях, публікаціями у фахових наукових виданнях, а також практичним впровадженням окремих положень дослідження. Це забезпечило проведення всебічного аналізу досліджуваної проблеми.

4. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше*: визначено сутність та структуру фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника, що містить мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-гносеологічний та праксіологічно-суб'єктний компоненти; визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєво-пізнавальний, операційно-діяльнісний) показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника; обґрунтовано та розроблено технологію формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в сукупності її цільового, концептуального, змістовного, процесуального й результативного компонентів та

адаптаційно-технологічного, імітаційно-технологічного та професійно-технологічного етапів;

– *уточнено* зміст понять «фасилітація», «фасилітаційна компетентність», «професійна підготовка соціального працівника»;

– *подальшого розвитку* набули концептуальні ідеї аксіологічного, системного, діяльнісного, компетентнісного, фасилітаційного, суб'єктного, середовищного технологічного наукових підходів, на яких базується технологія формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника; методи й форми професійної підготовки соціального працівника в університеті.

Практичне значення одержаних результатів полягає в готовності до впровадження в практику ЗВО науково обґрунтованої й експериментально перевіреної технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника, що реалізується в умовах фасилітаційно зорієнтованого освітнього середовища ЗВО. У межах обґрунтування, розроблення й верифікації технології на основі аналізу освітніх програм, силабусів, робочих програм освітніх компонентів за спеціальністю 231 «Соціальна робота» було визначено фасилітаційний потенціал певних освітніх компонентів. Розроблено соціально-педагогічний інструментарій фасилітаційної спрямованості, що містить неімітаційні (фасилітаційно зорієнтована лекція); імітаційні ігрові (ділова гра фасилітаційного типу); імітаційні неігрові (Case-study, розв'язання задач фасилітаційної спрямованості); колективні (структурована дискусія ОРП); індивідуальні (рефлексивного характеру спрямовані «на себе» та «на інших»; фасилітаційні картки) методи й форми, а також інтерактивні техніки та інструменти («Мапа-трапеція», П'ять «П», «Правила», «Ключове питання», «Матриця Ейзенхаура», «Матриця думати-робити» та ін.). Розроблено діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості фасилітаційної компетентності майбутніх соціальних працівників, що містить як

стандартизовані, так й авторські методики. Визначено сутність і етапи фасилітаційно спрямованого середовищеутворення.

Матеріали дисертації можуть бути використані у процесі розробки дидактико-методичного й соціально-педагогічного супроводу освітніх компонентів за спеціальностями ІІО «Соціальна робота та консультування» / «Соціальна робота», а саме: «Педагогіка», «Міждисциплінарний підхід у соціальній роботі», «Історія, теорія і практика соціальної роботи», «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота з особами, що потрапили в СЖО», «Технології соціальної роботи»; у процесі виконання магістерських робіт; у межах фахової передвищої освіти; у роботі Центру ветеранського розвитку, а також Центру психологічного відновлення та адаптації в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

5. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах опублікованих автором. Зміст і результати дисертаційної роботи висвітлено у 8 наукових працях, з них 7 одноосібних, а саме: 6 статей – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 тези – у збірнику матеріалів науково-практичної конференції, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Молдованов А. В. Дефініційний аналіз феномену «фасилітація». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2023. № 1 (355), лютий. С. 180–186. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1\(355\)-180-186](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1(355)-180-186)

2. Молдованов А. В. Аспектний аналіз проблеми фасилітації. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 9(27). С. 293–302. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9\(27\)-293-302](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9(27)-293-302)

3. Молдованов А. В. Сутність та структура фасилітаційної компетентності соціального працівника. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2024, (1(54)), 133–136. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.54.133-136>

4. Молдованов А. В. Критерії, показники та рівні сформованості фасилітаційної компетентності соціального працівника. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 4. С. 139–144. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-139-144>

5. Юрків Я. І., Молдованов, А. В. Психолого-педагогічні основи розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі професійної підготовки. *Психологія та соціальна робота*. 2025. № 2. С. 246–255. DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.23>

6. Молдованов А. В. Змістово-процесуальний компонент технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. № 2(57). С. 123–127. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.57.123-127>

7. Молдованов А. В. Концептуальні основи технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. № 4. С. 113–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.15>

Публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації

8. Молдованов А. В. Сутність конгруентності соціального працівника у контексті його фасилітаційної діяльності. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : зб. наук. праць за матер. IV міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава–Лубни, 20-21 лютого 2025 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Полтава : в-во ДЗ «Луганський

національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. Том I. С. 288–291. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1G5pMACPT5NhpJDSWqnCouTa-pLTSsfN0>

7. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом дисертаційна робота А. В. Молдованова «Формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки» повністю відповідає спеціальності – Соціальна робота.

8. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

ВИСНОВОК:

1. Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Молдованова Артура Вікторовича на тему «Формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого розв’язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 23 Соціальна робота.

Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати вченій раді ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» розглянути склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради – ПОЧИНКОВА Марія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Рецензенти – ОСТРОВСЬКА Наталія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

КРАСНОВА Наталія Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Опоненти – ЖЕЛАНОВА Вікторія В'ячеславівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка;

СТЕПАНЕНКО Вікторія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

4. Дисертація Молдованова Артура Вікторовича на тему «Формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки» може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 – Соціальна робота у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання:

доктор педагогічних наук, професор

Марія ПОЧИНКОВА

секретар

Катерина ДУВАНСЬКА

Підпис *Починкової Марії*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

Підпис *Дубанської Катерини*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

